ΜΟΥΣΙΚΗ

του Κυριάκου ΛΟΥΚΑΚΟΥ

Αποστολή της ΚΟΑ στην Κύπρο

Η καλή μουσική, σύμφωνα με τον Σερ Τόμας Μπήτσαμ, είναι εκείνη που διεισδύει στο αυτί με ευκολία και εγκαταλείπει τη μνήμη με δυσκολία. Τα τέσσερα έργα Ελλήνων και Ελληνοκυπρίων συνθετών που συγκρότησαν το συναυλιακό πρόγραμμα των δύο εμφανίσεων της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών στην Κύπρο ανταποκρίνονται μάλλον στην πρώτη παρά στην δεύτερη -κατά Μπήτσαμ- ποιοτική συνιστώσα της «καλής μουσικής». Στην εποχή μας, όμως, της γυμνής ποσότητας των άτακτων ήχων, κάθε παρόμοια ανακάλυψη συνιστά λόγο ευγνωμοσύνης προς όσους ακόμη ενδιαφέρονται, πάσχουν, ερευνούν. Κι ένας από αυτούς τους ελάχιστους είναι ο βιολοντσελίστας και αρχιμουσικός Βύρων Φιδετζής, που ηγήθηκε της Ορχήστρας στις δύο συναυλίες, εκείνην της 14ης Σεπτεμβρίου στο Θέατρο «Ριάλτο» της Λεμεσού και της 15ης του μηνός στο νεόδμητο Δημοτικό Θέατρο Στροβόλου.

Ο Βύρων Φιδετζής

Όπως ήλθαν τα πράγματα, η συναυλία της Λεμεσού οφείλει να παραχωρήσει το ποιοτικό προβάδισμα σε εκείνην της Λευκωσίας, τόσο λόγω της ξηρής ακουστικής του συναυλιακού χώρου της πρώτης όσο και στο σαφώς εντατικότερο επίπεδο της σύμπραξης σολίστ και ορχήστρας στην δεύτερη. Το κοινό πρόγραμμα αμφοτέρων των συναυλιών εγκαινίασε η Δεύτερη Δωδεκανησιακή Σουίτα του Γιάννη Κωνσταντινίδη, που το 2003 συμπληρώνονται 100 χρόνια από τη γέννησή του. Πρόκειται για μια μουσική που αξιοποιεί ατμοσφαιρικά τις επιρροές της ρωσικής σχολής και συνδυάζει την τεχνήεσσα επιγονική γοητεία του ύστερου ρομαντισμού με την ελληνική δημώδη παράδοση. Η ψυχηρή και γεμάτη πεποίθηση ανάγνωση του Φιδετζή, που απέδωσε το αναγκαίο ατμοσφαιρικό βάρος στον θλιμμένο αισθησιασμό του andante mesto, έπεισε ότι πρόκειται για έργο που πρέπει να προγραμματίζεται συχνότερα, αφού το φολκλόρ δεν εκδηλώνεται ποτέ κραυγαλέα, αλλά διαποτίζει αρωματικά μια, κατά βάσιν, κεντροευρωπαϊκή συμφωνική συγκρότηση με αγωγικές εναλλαγές που εκβάλλουν με φυσικότητα η μια στην άλλη.

Στη μετά Μπραμς παράδοση και με επιρροές που εξικνούνται μέχρι τον Μπάρτοκ (γ' κίνηση), το κοντσέρτο για πιάνο του Ελληνοκύπριου Σόλωνος Μιχαηλίδη, που υπήρξε δάσκαλος του Φιδετζή, ευνοήθηκε καθοριστικά από την ακουστική του Δημοτικού Θεάτρου Στροβόλου. Έτσι, ο σολίστ Γιάννης Βακαρέλλης, που ξανασυνάντησε το έργο μετά από μιαν υπερεικοσαετία, επέτυχε να δικαιώσει μέσα από τη ρυθμική ευελιξία και τη διαυγή ηχητικότητα της εκφοράς του τις ευπαθείς συμφωνικές ισορροπίες του εκλεκτικιστικού αυτού συνθέματος. Όπως και στα εξίσου νεοσυντηρητικά κοντσέρτα του Ροντρίγκο, έτσι και στο κοντσέρτο του Μιχαηλίδη το κεντρικό μέρος, ένα γοητευτικό lento dolente που εισήγαγε ατμοσφαιρικά το αγγλικό κόρνο της Χριστίνας Παντελίδου, αποτελεί το κέντρο βάρους της σύνθεσης. Σε κάθε περίπτωση, το παίξιμο του Βακαρέλλη διακρίθηκε για την εξαίρετη ένταξη στον ορχηστρικό καμβά, με εκφραστική ευθυβολία και ποιητική λιτότητα που λειτούργησε ευεργετικά στην εκτεταμένη οιονεί καντέντσα του α' μέρους.

Για το δεύτερο μέρος της συναυλίας ο φιλέρευνος Φιδετζής ανακάλυψε ένα ιντερμέτζο από την όπερα Κυρά Φροσύνη του Γεωργίου Σκλάβου, πραγματικό εύρημα ως επισκεπτήριο ανκόρ στις περιοδείες της ΚΟΑ, που θα ευνοούσε όμως μια περισσότερο φωτοσκιασμένη προσέγγιση της γαλλοπρεπούς μελωδίας. Το επίσημο πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με το Τρίπτυχο για Ορχήστρα του Μανώλη Καλομοίρη, ένα από τα γοητευτικότερα και πιο βιωμένα έργα του, με το κεντρικό ιντερλούδιο (σε φόρμα σονάτας) είδει marche funebre, «ηρωικό και πένθιμο» ανάθημα στην απώλεια του Ελευθερίου Βενιζέλου. Τι κι αν οι αισθητικοί όροι της μουσικής αυτής παραμένουν προσηλωμένοι στον Ρίμσκυ και την προεπαναστατική Ρωσσία που τόσο καλά γνώριζε ο Καλομοίρης... Η μουσική γοητεύει και συνεγείρει!

Το ιντερμέτζο από την όπερα «Μάρτυς» του Σπύρου Σαμάρα και δύο χοροί («μαζωχτός» και «νησιώτικος») από τους 36 ελληνικούς του Νίκου Σκαλκώτα φιλοδώρησαν τον ενθουσιασμό του κοινού στη σκιά του σκλαβωμένου Πενταδάκτυλου. Και είθε η ευχή του μαέστρου για γρήγορη λευτεριά να επιτρέψει σύντομα ένα συναυλιακό πανηγυρισμό χωρίς ελεγειακές αναχωρήσεις... Είθε!